

PLAN BADAŃ
INSTYTUTU HISTORII IM. TADEUSZA MANTEUFFLA
POLSKIEJ AKADEMII NAUK
NA LATA 2014-2016
(ZARYS)

I. Prace naukowo-dokumentacyjne

1. Biografistyka

Badania teoretyczne i prace dokumentacyjno-edytorskie w tym zakresie prowadzi zespół Zakładu Polskiego Słownika Biograficznego z siedzibą w Krakowie. W jego skład wchodzi:

A. Pracownia Staropolska - opracowuje materiały i wydaje biogramy postaci działających od średniowiecza po schyłek XVIII w.

B. Pracownia XIX i XX wieku - opracowuje materiały i wydaje biogramy osób działających od pocz. XIX w. po współczesność

Prace mają charakter ciągły. W miarę możliwości prowadzone będą prace przygotowawcze do uruchomienia tzw. II serii PSB, której tomy prezentować będą w porządku alfabetycznym biogramy osób, które z różnych przyczyn nie znalazły się w I serii Słownika.

2. Prace bibliograficzne

Bibliograficzne prace dokumentacyjno-edytorskie prowadzi Zakład Bibliografii Historii Polski w skład którego wchodzi dwie pracownie realizujące następujące zadania:

A. Bieżąca dokumentacja bibliograficzna - Pracownia Bibliografii Bieżącej gromadząca bieżący materiał bibliograficzny z zakresu dziejów Polski i przygotowująca do wydania kolejne tomy *Bibliografii historii Polski*. Prace mają charakter ciągły.

B. Gromadzenie, porządkowanie i opracowywanie materiału bibliograficznego za lata 1864-1918 - Pracownia Bibliografii Retrospektywnej XIX i XX wieku, która obecnie opracowuje materiały z terenu b. zaboru austriackiego jako wolumin 3 tomu III *Bibliografii historii Polski XIX i XX*, (kontynuacja tzw. Bibliografii Finkla). Prace zaplanowane do 2016 r.

3. Studia nad geografią historyczną z elementami źródłoznawstwa

Prace koncentrują się na przygotowywaniu dwóch wydawnictw o fundamentalnym znaczeniu dla warsztatu historycznego.

A. Słownik Historyczno-Geograficzny Ziem Polskich w Średniowieczu, którego materiały gromadzi, opracowuje i wydaje Zakład Słownika Historyczno-Geograficznego Ziem Polskich w Średniowieczu w składzie dwóch Pracowni i jednego Zespołu:

a) **Słownik Historyczno-Geograficzny Wielkopolski w Średniowieczu** - Pracownia Słownika Historyczno-Geograficznego Wielkopolski z siedzibą w Poznaniu.

b) **Słownik Historyczno-Geograficzny Małopolski w Średniowieczu** - Pracownia Słownika Historyczno-Geograficznego Małopolski z siedzibą w Krakowie.

c) **Słownik Historyczno-Geograficzny Mazowsza w Średniowieczu** - Zespół Słownika Historyczno-Geograficznego Mazowsza w Średniowieczu z siedzibą w Warszawie.

Zadania wszystkich zespołów słownikowych mają charakter długoterminowy.

B. Atlas Historyczny Polski oraz Atlas Źródeł i Materiałów do Dziejów Dawnej Polski - zespół pracowników Zakładu Atlasu Historycznego przygotowuje do wydania kolejny tom *Atlasu historycznego Polski* obejmujący województwa wielkopolskie - kaliskie i poznańskie. Kolejne części w przygotowaniu, zadanie ma charakter długoterminowy.

Wszystkie efekty prac z zakresu geografii historycznej i źródłoznawstwa mają być dostępne w postaci elektronicznej.

II. Badania naukowe

1. Studia źródłoznawcze i edytorskie - średniowiecze i epoka nowożytna

Badania i prace prowadzone będą przez Zakład Badań Źródłoznawczych i Edytorstwa w następujących kierunkach:

A. Nauki pomocnicze historii - opracowania dotyczące numizmatyki, epigrafiki, heraldyki.

B. Źródłoznawstwo - badania nad pamięcią i społeczeństwem w świetle źródeł inskrypcyjnych i tekstów paraliterackich.

C. Edytorstwo - Średniowieczne traktaty teologiczne; Źródła watykańskie do dziejów Polski; Akta sejmikowe Wielkiego Księstwa Litewskiego; Metryka Litewska; Korespondencja Stanisława Augusta; Źródła dyplomatyczne do drugiego rozbioru; Źródła do dziejów Kościoła w Polsce.

D. Prace dokumentacyjne - Kartoteka prałatów i kanoników krakowskich z XV w.; Urzędnicy Wielkiego Księstwa Litewskiego - spisy.

Zadania Zakładu, w szczególności prace dokumentacyjne i edytorskie mają charakter długoterminowy.

2. Studia mediewistyczne

Badania nad dziejami średniowiecza polskiego i powszechnego prowadzi zespół Zakładu Studiów Średniowiecznych w niżej przedstawionych kierunkach:

A. Cywilizacja średniowiecza: Granica wschodnia cywilizacji zachodniej (do XIII w.); Modele i ideologia władzy we wczesnym średniowieczu; Historia Żydów i kultury żydowskiej w średniowieczu; Badania nad miastem późnośredniowiecznym; Badania nad husytyzmem.

B. Historia intelektualna średniowiecza: Przeszłość w kulturze średniowiecznej Polski; Kultura intelektualna późnego średniowiecza i humanizmu włoskiego.

C. Historiografia, hagiografia, epika i epistolografia wcześniejszego średniowiecza.

Projekty badawcze realizowane w Zakładzie mają charakter średnio- i długoterminowy.

3. Studia nowożytne

Badania nad dziejami nowożytnymi Polski z elementami historii powszechnej prowadzi zespół Zakładu Studiów Nowożytnych w następujących kierunkach:

A. Zagadnienia polityczno-społeczne Rzeczypospolitej XVII-XVIII w.:

a) Społeczeństwo wobec państwa w Rzeczypospolitej szlacheckiej od XVI do XVIII w. - projekt zespołowy do końca 2015 r.

b) Problemy postawy politycznej elit w kluczowych momentach dziejów państwa z punktu widzenia historii politycznej - indywidualne prace monograficzne.

B. Dzieje społeczne Rzeczypospolitej XVI-XVIII w.:

a) Grupy społeczne i zawodowe: Mieszczaństwo w Rzeczypospolitej na tle porównawczym; Ludność niemiecka w Warszawie w XVIII w.; Żeńska służba domowa pochodzenia wiejskiego w wybranych miastach polskich XVI-XVII w. - indywidualne prace syntetyczne i monograficzne.

b) Ujęcie mikrohistoryczne: monografie gminy żydowskiej w Słucku oraz starostwa drohobyckiego 1729-1755.

C. Problem styku kultur oraz transferu wartości kulturowych:

a) Kontekst globalny: Europa i świat Islamu.

b) Kontekst europejski: elity Anglii i Rzeczypospolitej; nowożytna wiedza przyrodnicza - prace monograficzne.

Projekty badawcze realizowane w Zakładzie mają charakter średnio- i długoterminowy.

4. Studia nad historią idei XIX-XX w.

Badania w tym zakresie prowadzi zespół Zakładu Historii Idei i Dziejów Inteligencji w XIX-XX wieku w dwóch podstawowych kierunkach:

A. Specyfika procesu historycznego Europy Środkowo-Wschodniej - projekt badawczy na ukończeniu.

B. Badania nad historią pojęć - projekt przygotowywany.

Zadania realizowane w Zakładzie mają charakter średnio- i długoterminowy.

5. Studia nad historią Europy Wschodniej XIX-XX w.

Badania w tym zakresie prowadzą członkowie Zakładu Historii Europy Wschodniej i Studiów nad Imperiami XIX i XX wieku:

A. Europa środkowo-wschodnia – historia społeczno-polityczna: Dzieje ziemiaństwa polskiego 1795-1944; Białoruś w polityce polskiej 1918-1921; Polska ludność uchodźcza na terenie Białorusi zachodniej - indywidualne badania monograficzne.

B. Badania nad ideologią polityczną ze szczególnym uwzględnieniem dziejów imperiów: Dzieje Imperium Rosyjskiego i stosunków polsko-rosyjskich; Imperia wschodnioeuropejskie w czasie I Wojny Światowej; Propaganda podczas wojny polsko-bolszewickiej - badania monograficzne .

Projekty badawcze realizowane w Zakładzie mają charakter średnio- i długoterminowy.

6. Studia nad historią społeczną XIX-XX w.

Badania nad historią społeczną prowadzone przez zespół Zakładu Historii Społecznej XIX i XX w . rozwijają się następująco:

A. Badania nad dziejami II Rzeczypospolitej - prowadzone w perspektywie historii społecznej, antropologii kulturowej oraz kulturowej historii płci.

B. Badania nad różnymi aspektami problematyki społecznej Polski międzywojennej

C. Społeczne aspekty I Wojny Światowej: Projekt badawczy przygotowany w porozumieniu z zespołem Zakładu Historii Europy Wschodniej i Studiów nad Imperiami XIX i XX wieku.

Projekty badawcze realizowane w Zakładzie mają charakter średnio- i długoterminowy.

7. Studia nad dziejami dyplomacji i systemów totalitarnych XX w.

Badania realizuje Zakład Dziejów Dyplomacji i Systemów Totalitarnych w następujących kierunkach:

A. Dzieje dyplomacji polskiej w XX w. w realiach polityki międzynarodowej w Europie Środkowo-Wschodniej - prace monograficzne i edytorskie: Biografia polityczna ambasadora Józefa Lipskiego; Geneza sojuszu polsko-francuskiego 1918-1921; Mechanizmy podejmowania decyzji w brytyjskiej polityce zagranicznej podczas II wojny światowej; Stosunki polsko-litewskie w latach 1938-1940 - indywidualne prace monograficzne i edytorskie.

B. II wojna światowa w sferze problematyki wojskowej: Życie codzienne polskiej konspiracji; Polsko-brytyjska współpraca lotnicza w czasie II wojny światowej; Środowisko kombatanckie w Polsce w latach osiemdziesiątych XX w. - indywidualne prace monograficzne.

C. Historia polityczna II Rzeczypospolitej: Biografia polityczna ministra Józefa Becka; Edycja protokołów posiedzeń Rady Ministrów RP 1918-1926; Edycja materiałów władz bezpieczeństwa II Rzeczypospolitej na temat posłów i senatorów II kadencji (1922-1928); Antologia publicystyki pisma „Czarno na Białym” - indywidualne prace monograficzne i edytorskie.

Projekty badawcze realizowane w Zakładzie mają charakter średnio- i długoterminowy.

8. Studia nad historią Polski w II połowie XX w.

Badania w podziale na historię społeczną i polityczną PRL prowadzi Zakład Badań nad Dziejami Polski po 1945 roku w następujących kierunkach:

A. Badania nad historią społeczną i życiem codziennym PRL: Encyklopedia społeczna PRL; Historia miasteczka Włochy; Warunki sanitarne w Polsce ok. 1970 r.; Antykościelna i antyreligijna propaganda w PRL; Motoryzacja w Polsce gomułkowskiej; Życie codzienne w okresie stanu wojennego - prace syntetyczne i monograficzne.

B. Historia polityczna PRL: Dzieje PZPR; Losy Polaków wizytujących miejsce zbrodni katyńskiej; Polacy, Czesi i Słowacy – wzajemne postrzeganie 1967-1968 - indywidualne prace monograficzne.

Projekty badawcze realizowane w Zakładzie mają charakter średnio- i długoterminowy.

9. Studia nad dziejami Pomorza

Badania regionalistyczne prowadzi Zakład Dziejów Pomorza w dwóch pracowniach: Pracowni Historii Pomorza i Krajów Bałtyckich z siedzibą w Toruniu oraz Pracownia Historii Gdańska i Dziejów Morskich Polski z siedzibą w Gdańsku.

A. Edycje źródłowe i prace dokumentacyjno-warsztatowe: Edycja ksiąg kamlarskich Głównego Miasta Gdańska z drugiej połowy XIV-XV w.; Edycje traktatów i pamiętników, dotyczących Gdańska XVI-XIX w.; Edycja inwentarzy ekonomii malborskiej z pierwszej połowy XVIII w.; Zbiory źródeł dotyczących Pomorza w I połowie XX w.; Słownik geograficzno-historyczny Inflant Polskich do 1772 r.; Atlas podziałów administracyjnych Pomorza Nadwiślańskiego i Kujaw w XX w.; Bibliografia komentowana prac historyków pruskich; Bibliografia zawartości gazet urzędowych i ogłoszeniowych regencji gdańskiej w XIX w.; Bibliografia historii Kujaw.

B. Indywidualne i zespołowe prace monograficzne i syntetyczne: Dom gdański i jego mieszkańcy - projekt zespołowy; Stosunki wyznaniowe na ziemiach pomorskich w dobie nowożytnej i najnowszej - projekt zespołowy; Mitawa od drugiej połowy XVI w. do końca XVIII w.; Sejmiki inflanckie w XVIII w.; Gdańsk i Wilno – historie paralelne 1939-2013 -

projekt międzynarodowy (polsko-litewski); Historia Gdańska 1945-1970 i 1970-1990 - projekt zespołowy.

Projekty badawcze realizowane w Zakładzie mają charakter długoterminowy.

10. Synteza Historii Prus 1871-1947

Prace prowadzi Pracownia Historii Niemiec i Stosunków Polsko-Niemieckich z siedzibą w Poznaniu. Projekt realizowany do 2016 r.